

**SAIMAA
ILMIÖ**

Mikkelin asukkaiden näkemykset kaupungin kulttuuritarjonnasta

**SAIMAA-ILMIÖLLÄ ELINVOIMAA JÄRVI-SUOMEEN –
SAVONLINNA EUROOPAN KULTTUURI-
PÄÄKAUPUNGIKSI 2026 -HANKE**

Katja Pasanen & Mia Vepsäläinen
Marraskuu 2021

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Sisällys

1. JOHDANTO.....	3
2. MENETELMÄT.....	3
3. KYSELYN TULOKSET.....	4
3.1. Kyselyn vastaajat	4
3.2. Kulttuurin harrastuneisuus.....	6
3.3. Suhtautuminen kulttuuriin ja kulttuurin merkitys elämässä.....	8
3.4. Kunnan kulttuuritarjonnan merkitys ja tyytyväisyys tarjontaan	10
3.5. Kulttuuritarjonnan käyttö.....	18
3.6. Kulttuuritarjonnan kehittämistarpeet ja osallisuus.....	23
4. LOPUKSI	28
Lähteet.....	31

1. JOHDANTO

Itä-Suomen neljä maakuntaliittoa päättivät vuonna 2018 hakea kulttuuripääkaupunkititteliä yhteisellä hakemuksella, Savonlinna nimettynä hakijakaupunkinaan. Pohjois-Savon maakuntaliitosta lähtenyt idea konkretisoitui toukokuussa 2019, jolloin kaksi Etelä-Savon maakuntaliiton rahoittamaa EAKR-hanketta alkoivat viedä hakemusprosessia käytännössä eteenpäin. Hakuprojekti nimettiin Saimaa-ilmiö2026:ksi, ja sitä toteutettiin vuosien 2019–2021 välillä kolmen eri hankkeen voimin. Etelä-Savon maakuntaliiton hallinnoima hanke, Kulttuurista elinvoimaa Järvi-Suomeen – Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-hanke (2019–2020), Itä-Suomen yliopiston Tutkimuksella tukea – Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-tutkimushanke (2019–2020) sekä Savonlinnan kaupungin hallinnoima jatkohanke Saimaa-ilmiöllä elinvoimaa Järvi-Suomeen - Savonlinna Euroopan kulttuuripääkaupungiksi 2026-hanke (2020-2022) toteuttivat kaksivaiheisen Euroopan kulttuuripääkaupungin hakuprosessin, joka päättyi kesällä 2021 vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupungin valintaan Suomesta. Titteli myönnettiin tiukan kilpailun jälkeen Oululle.

Sen lisäksi, että edellä mainittu hankeperhe toteutti laajan ja vaativan kulttuuripääkaupungin hakuprosessin, on hankkeiden tavoitteena ollut kohottaa kulttuurin profiilia koko Itä-Suomessa sekä lisätä alueiden välistä yhteistyötä kulttuurin saralla sekä myös eri toimialojen välillä. Osana kulttuuripääkaupunkihakua Itä-Suomen neljän maakunnan alueelle määriteltiin visio vuodelle 2030 ja tavoitteet ja alatavoitteet, jotka tulisi saavuttaa vision toteutumiseksi. Hakukirjassa määriteltiin myös indikaattorit kullekin tavoitteelle sekä tietolähteet ja tutkimukset, joita tarvitaan tiedon keräämiseksi. Vaikka kulttuuripääkaupunkititteliä ei Saimaa-ilmiön alueelle tullut, on osa näistä listatuista tutkimuskokonaisuuksista järkevää toteuttaa kulttuuritoiminnan ja kulttuuritoimialan kehittämiseksi Itä-Suomessa. Haun ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin tutkimus Saimaan alueen asukkaiden alueellisista identiteeteistä. Toisella hakukierroksella päätettiin toteuttaa ensimmäinen Itä-Suomen laajuinen tutkimus liittyen kuntien kulttuuritarjontaan. Tutkimuksen teemoina oli muun muassa alueen asukkaiden suhtautuminen kulttuuria ja oman kunnan kulttuuripalveluita kohtaan, osallisuus ja kulttuurihyvinvointi. Useilla alueen kunnilla ei ole itsellään ollut resursseja kerätä laajaa tutkimusaineistoa oman kuntansa kulttuuritarjonnan kehittämisen tueksi, ja tällä tutkimuksella vastattiin tähän puutteeseen.

Tämä raportti keskittyy kuntien kulttuuritutkimuksessa kerätyn aineiston ja tulosten raportointiin Mikkelin kaupungin osalta.

2. MENETELMÄT

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka Itä-Suomen neljän maakunnan alueen (Etelä-Savo, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala) asukkaat

- suhtautuvat kulttuuriin ja taiteeseen yleisesti,
- miten he kokevat oman kotikuntansa kulttuuritarjonnan ja kuinka he osallistuvat siihen
- millaisia vaikutuksia he kokevat kulttuuritapahtumiin ja tilaisuuksiin osallistumisella olevan, sekä
- kuinka he haluaisivat osallistua oman kuntansa kulttuuritarjonnan kehittämiseen.

Lisäksi vastaajilta kysyttiin heidän demografisia taustatietojaan. Kyselyn kysymykset pohjautuvat suurelta osin aiempiin olemassa oleviin kulttuuripalveluita ja kulttuurin käyttöä selvittäneisiin tutkimuksiin (esim. Ruokolainen et al. 2019; TNS Gallup & Suomen kulttuurirahasto 2013; Tilastokeskus 2021; Virolainen 2015).

Tutkimuksen aineisto kerättiin kahdella samanlaisella sähköisellä kyselylomakkeella syyskuussa 2021. Toinen kysely välitettiin Suomen Onlinetutkimus Oy:n kuluttajapaneelin Itä-Suomessa asuville jäsenille. Kuluttajapaneeli oli tutkimuksen pääasiallinen aineistonkeruumenetelmä, sillä kuluttajapaneelilla voidaan kohtalaisen helposti saavuttaa tutkimusalueen väestöä edustava otos. Rinnalle päätettiin ottaa kuitenkin käyttöön myös toinen kyselylinkki, joka oli avoimessa jaossa Itä-Suomen kuntien ja Saimaa-ilmion verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Tämän avoimen linkin avulla pyrittiin täydentämään etenkin pienempien kuntien osalta kuntakohtaista vastausmäärää, sillä etukäteen oli tiedossa, että kuluttajapaneelilla ei tulla saamaan kattavaa otosta pienemmiltä paikkakunnilta. Paneelitutkimukseen vastasi kaikkiaan 1524 ja julkiseen kyselyyn 658 Itä-Suomen neljän maakunnan alueen asukasta.

Mikkelin osalta saatiin paneelitutkimukseen 95 vastausta ja julkisen lomakkeen kautta 80 vastausta. Kaikkiaan vastauksia saatiin siis 175 kappaletta. Paneelilla kerätyn aineiston raportti löytyy kokonaisuudessaan täältä: <https://link.webpolsurveys.com/short/e3caad6953b24371ab9434862d615488> ja julkisen lomakkeen tulokset täältä: <https://link.webpolsurveys.com/short/33e83ba281364ce49ea5f749e9759083> Nämä kaksi aineistoa on raportoitu erikseen, sillä niiden vastaajat eroavat merkittävästi toisistaan. Paneelitutkimuksen vastaajat edustavat monipuolisemmin Itä-Suomen asukkaita. Julkisesti jaetun lomakkeen vastaajat ovat sen sijaan usein keski-ikäisiä tai iäkkäitä, korkeasti koulutettuja, kulttuurista kiinnostuneita naisia eli ns. kulttuurin aktiivikuluttajia.

Tässä raportissa esitetään koosteenomaisesti molempien aineistojen tuloksia rinnakkain ja niiden rinnalla esitetään myös näiden kahden aineiston yhdistämisestä saadut tulokset. Lisäksi tässä raportissa analysoidaan tutkimusaineiston avoimet kysymykset, vedetään tuloksia yhteen sekä esitetään johtopäätökset joitakin tulevaisuuden kehittämideoita Mikkelin osalta.

3. KYSELYN TULOKSET

3.1. Kyselyn vastaajat

Mikkelin osalta kyselyihin vastanneiden taustatiedot on esitetty taulukossa 1. Julkiseen lomakkeeseen vastanneet ovat paneelikyselyn vastaajia hieman vanhempia keski-ikäitään, useammin naisia ja koulutustasoltaan korkeamman koulutuksen saaneita. Julkiseen lomakkeeseen vastanneet olivat paneelitutkimukseen osallistujia useammin mukana työelämässä. He olivat myös oman arvionsa mukaan useammin keskituloisia kuin paneelitutkimukseen vastanneet. Taustatietojen osalta näiden kahden aineiston väliltä löytyi tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$) kaikkien muuttujien osalta.

Taulukko 1. Vastaajien taustatiedot

	Paneeli, N=95	Julkinen lomake, N=80	Koko aineisto, N=175
Vastaajien määrä	95	80	175
Ikä **			
Alle 30 v.	33 %	1 %	18 %
30–44 v.	19 %	26 %	22 %
45–59 v.	18 %	40 %	28 %
60 v. tai vanhempi	31 %	33 %	31 %
Keski-ikä	44,7 v.	52,0 v.	48,1 v.
Sukupuoli ***			
Mies	43 %	15 %	30 %
Nainen	56 %	84 %	69 %
Muu/en halua sanoa	1 %	1 %	1 %
Koulutus ***			
Peruskoulu	14 %	4 %	9 %
Lukio tai ammattitutkinto	59 %	15 %	39 %
Alempi korkeakoulututkinto	20 %	33 %	26 %
Ylempi korkeakoulututkinto tai korkeampi	6 %	49 %	26 %
Muu	1 %	0 %	1 %
Elämäntilanne ***			
Palkkatyössä tai yrittäjänä	33 %	66 %	48 %
Työtön tai lomautettu	10 %	3 %	6 %
Eläkkeellä	33 %	23 %	28 %
Opiskelija tai koululainen	14 %	1 %	8 %
Kotona lasten kanssa tai huolehdin muusta omaisesta	2 %	1 %	2 %
Muu	6 %	5 %	6 %
En halua sanoa	3 %	1 %	2 %
Arvion oman kotitalouden tuloista suhteessa Suomen keskiarvoon ***			
Kotitalouteni on pienituloisen	52 %	16 %	35 %
Kotitalouteni on keskituloisen	44 %	75 %	58 %
Kotitalouteni on korkeatuloisen	4 %	9 %	6 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Julkiseen lomakkeeseen vastanneet kokivat oman elämänlaatunsa keskimäärin hieman paremmaksi kuin paneelitutkimukseen vastanneet (tilastollisesti merkittävä ero) (taulukko 2). Kaikista mikkililäisistä vastaajista yli 70 prosenttia koki oman elämänlaatunsa hyväksi tai erittäin hyväksi. Eroja vastaajien kesken

löytyi siinä, kuinka tyytyväisiä he kokivat olevansa omaan terveyteensä ja itseensä (taulukko 3). Kyvyssä selviytyä jokapäiväisistä toimista, tyytyväisyydessä ihmissuhteisiin tai elinympäristöön eroja ei löytynyt. Niiden suhteen vastaajat olivat keskimäärin melko tyytyväisiä.

Taulukko 2. Vastaajien arvio omasta koetusta elämänlaadustaan.

** (til. merkittävä ero)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Erittäin heikko	1 %	1 %	1 %
Heikko	11 %	4 %	7 %
Ei hyvä eikä huono	26 %	11 %	19 %
Hyvä	51 %	61 %	55 %
Erittäin hyvä	12 %	23 %	17 %

Taulukko 3. Kuinka tyytyväinen olet... (skaala: 1=erittäin tyytymätön ... 5=erittäin tyytyväinen)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises- ti merkittävä ero
terveyteesi	3,5	3,9	3,7	4	*
kykyysi selviytyä jokapäiväisistä toimista	4,0	4,3	4,1	4	
itseesi	3,6	3,9	3,7	4	*
henkilökohtaisiin ihmissuhteisiin	3,7	3,9	3,8	4	
elinympäristösi/asuinpaikkasi olosuhteisiin	3,7	3,9	3,8	4	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

3.2. Kulttuurin harrastuneisuus

Paneelitutkimukseen ja julkiseen lomakkeeseen vastanneet mikkililäiset eivät juurikaan eronneet kulttuurin harrastamisen osalta (taulukko 4). Ainoat tilastollisesti merkitsevät erot löytyivät ”lukenut tai kuunnellut äänikirjaa”, ”tehnyt taidetta, videoita, elokuvia, tietokoneanimointia tai videopelejä digitaalisilla laitteilla (taiteen muotona tai harrastuksena)” sekä ”harrastanut muuta kulttuuriharrastusta” muuttujien osalta. Yleisimpiä kulttuuriharrastuksia vastaajien keskuudessa olivat musiikin kuuntelu sekä lukeminen ja äänikirjojen kuuntelu. Tähän kyselyyn vastanneiden mikkililäisten kulttuuriharrastuneisuus on yllättävän vähäistä.

Taulukko 4. Vastaajien kulttuuriharrastusten harrastaminen. Viimeisen 12 kk aikana, kuinka usein olet...

	Päivittäin	Useana päivänä viikossa	Kerran viikossa	1-3 kertaa kuussa	Harvemmin	En kertaakaan
LUKENUT TAI KUUNNELLUT ÄÄNIKIRJAA **						
Paneeli	12 %	7 %	15 %	13 %	26 %	27 %
Julkinen	20 %	24 %	9 %	14 %	16 %	18 %
Koko aineisto	15 %	15 %	12 %	13 %	22 %	23 %
KUUNNELLUT MUSIIKKIA						
Paneeli	55 %	16 %	11 %	8 %	7 %	3 %
Julkinen	50 %	33 %	10 %	4 %	1 %	3 %
Koko aineisto	53 %	23 %	10 %	6 %	5 %	3 %
LAULANUT (HARRASTUKSENA)						
Paneeli	3 %	10 %	7 %	8 %	18 %	54 %
Julkinen	4 %	11 %	5 %	5 %	24 %	51 %
Koko aineisto	3 %	10 %	6 %	7 %	21 %	53 %
SOITTANUT MUSIIKKI-INSTRUMENTTIA						
Paneeli	2 %	4 %	10 %	2 %	15 %	67 %
Julkinen	3 %	3 %	5 %	9 %	19 %	63 %
Koko aineisto	2 %	3 %	7 %	5 %	17 %	65 %
SÄVELTÄNYT / KIRJOITTANUT MUSIIKKIA						
Paneeli	2 %	1 %	3 %	6 %	5 %	82 %
Julkinen	1 %	0 %	0 %	4 %	8 %	88 %
Koko aineisto	2 %	1 %	2 %	5 %	6 %	85 %
TANSSINUT TAI HARRASTANUT JOTAIN TANSSIMUOTOA						
Paneeli	0 %	5 %	3 %	5 %	16 %	71 %
Julkinen	0 %	5 %	6 %	5 %	23 %	61 %
Koko aineisto	0 %	5 %	5 %	5 %	19 %	66 %
HARJOITELLUT TAI ESIINTYNYT NÄYTELMÄSSÄ / OPPERASSA / MUSIKAALISSA						
Paneeli	1 %	2 %	4 %	4 %	5 %	83 %
Julkinen	0 %	0 %	1 %	3 %	6 %	90 %
Koko aineisto	1 %	1 %	3 %	3 %	6 %	86 %
MAALANNUT TAI PIIRTÄNYT						
Paneeli	4 %	10 %	6 %	13 %	16 %	52 %
Julkinen	3 %	6 %	1 %	15 %	26 %	49 %
Koko aineisto	3 %	8 %	4 %	14 %	21 %	50 %

	Päivittäin	Useana päivänä viikossa	Kerran viikossa	1-3 kertaa kuussa	Harvemmin	En kertaakaan
TEHNYT TAIDETTA, VIDEOITA, ELOKUVIA, TIETOKONEANIMOINTIA TAI VIDEOPELEJÄ DIGITAALISILLA LAITTEILLA (TAITEEN MUOTONA TAI HARRASTUKSENA) *						
Paneeli	0 %	6 %	2 %	11 %	8 %	73 %
Julkinen	1 %	6 %	4 %	5 %	13 %	71 %
Koko aineisto	1 %	6 %	3 %	8 %	10 %	72 %
KIRJOITTANUT TARINOITA, RUNOJA, NOVELLEJA TAI NÄYTELMIÄ						
Paneeli	2 %	3 %	3 %	5 %	14 %	73 %
Julkinen	3 %	5 %	1 %	14 %	13 %	65 %
Koko aineisto	2 %	4 %	2 %	9 %	13 %	69 %
TEHNYT ERILAISIA KÄSITÖITÄ (ML. VEISTOKSET JA SAVITYÖT)						
Paneeli	4 %	4 %	5 %	7 %	19 %	60 %
Julkinen	5 %	9 %	8 %	10 %	20 %	49 %
Koko aineisto	5 %	6 %	6 %	9 %	19 %	55 %
HARRASTANUT MUUTA KULTTUURIHARRASTUSTA **						
Paneeli	0 %	6 %	10 %	11 %	30 %	44 %
Julkinen	3 %	6 %	11 %	23 %	33 %	25 %
Koko aineisto	1 %	6 %	10 %	16 %	31 %	35 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

3.3. Suhtautuminen kulttuuriin ja kulttuurin merkitys elämässä

Mikkeliläisten vastaajien yleinen suhtautuminen kulttuuria ja taidetta kohtaan on melko positiivista maksuhalukkuutta lukuun ottamatta (taulukko 5). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet eli ns. kulttuurin aktiivikäyttäjät suhtautuvat kulttuuriin ja taiteeseen kautta linjan hieman positiivisemmin kuin paneelilomakkeeseen vastanneet ns. peruskaupunkilaiset. Mikkeliläiset olivat sitä mieltä, että kulttuuri tarvitsee verovaroin tuotetun tarjonnan rinnalle yksityistä rahoitusta. Sen sijaan verovarojen nykyistä suurempaa käyttöä kulttuurille ei oltu erityisen innokkaita kannattamaan etenkin paneelitutkimuksen vastaajien keskuudessa. Vastaukseen on voinut vaikuttaa Mikkelissä viime aikoina käyty kiivas keskustelu kunnan budjetin alijäämäisyydestä ja siitä, mistä rahaa tulisi säästää tässä tilanteessa. Molemmat vastaajaryhmät kuitenkin uskoivat, että kulttuurin tasapuolinen saavutettavuus asuinpaikasta riippumatta on tärkeää ja myös kulttuurin vaikutus hyvinvointiin ja sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen nähtiin jossain määrin todellisina asioina. Vastaajaryhmät erosivat näkemyksissään seuraavien muuttujien osalta: voisoin maksaa kulttuuripalveluista nykyistä enemmän, taide ja kulttuuri eivät ole minunlaisiani ihmisiä varten, julkinen raha mahdollistaa laajasti eri ihmisryhmille kulttuurin kokemisen, kulttuuripalvelut auttavat poistamaan sosiaalisia ongelmia sekä kulttuuri ja taide on tehtävä saavutettavaksi myös heille, jotka eivät itse pääse kulttuurin pariin omin avuin. Julkiseen lomakkeeseen vastanneet uskoivat näiden muuttujien osalta kulttuurin positiivisiin vaikutuksiin ja he olivat myös hieman paneelitutkimukseen osallistujia useammin valmiita maksamaan palveluista nykyistä enemmän.

Taulukko 5. Vastaajien näkemykset kulttuuria ja taidetta koskeviin yleisiin väittämiin (skaala: 1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises- ti merkittävä ero
Voisin maksaa kulttuuripalveluista nykyistä enemmän	2,5	3,4	2,9	3	***
Taide ja kulttuuri ei ole minunlaisiani ihmisiä varten	2,8	1,4	2,2	1	***
Julkinen raha (kunnan, maakunnan, valtion) mahdollistaa laajasti eri ihmisryhmille kulttuurin kokemisen	4,2	4,8	4,5	5	*
Taide ja kulttuuri tarvitsee myös yksityistä rahoitusta	4,8	5,1	4,9	5	
Kulttuuria tulee tukea nykyistä enemmän verovarjoista, jotta siitä nauttiminen olisi mahdollista kaikille	3,9	4,5	4,2	4	
On tärkeää, että suomalaisilla on asuinpaikasta riippumatta tasa-arvoinen mahdollisuus harrastaa kulttuuria	4,7	5,1	4,9	5	
Kulttuuripalvelut auttavat poistamaan sosiaalisia ongelmia	4,3	5,0	4,7	5	**
Kulttuurin saavutettavuuteen panostamalla olisi mahdollista vähentää sosiaali- ja terveystalouden menoja	4,1	4,9	4,5	5	
Kulttuuripalvelut luovat moniarvoisuutta	4,3	4,9	4,6	5	
Kulttuuri ja taide on tehtävä saavutettavaksi myös heille, jotka eivät itse pääse kulttuurin pariin omin avuin (esim. hoitolaitoksista)	4,8	5,4	5,1	6	**

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Aiemmat tutkimukset ovat todistaneet, että kulttuurilla on hyvinvointivaikutuksia (esim. Honkala & Laitinen 2017). Tämä näkyy myös mikkeliäisten kyselyyn vastanneiden vastauksissa (taulukko 6). Tämän kysymyksen osalta kaikkien väittämien kohdalta löytyi tilastollisesti merkittävä tai erittäin merkittävä ero. Molemmat vastaajaryhmät kokivat kulttuurilla oleva ainakin jossain määrin myönteisiä vaikutuksia, mutta julkiseen kyselyyn vastanneet mikkeliäiset kokivat vaikutusten olevan suurempia kuin paneelitutkimukseen vastanneet. Erityisesti kulttuurikohteissa tai -tilaisuuksissa käymisen ja kulttuurin harrastamisen koettiin vaikuttavan positiivisesti psyykkiseen ja henkiseen hyvinvointiin sekä elämänlaatuun. Kulttuurin koettiin myös sivistävän sekä tuovan myös lohtua ja viihtyvyyttä arkeen.

Taulukko 6. Suhtautuminen väittämiin - Käynnit kulttuurikohteissa tai -tilaisuuksissa tai kulttuurin harrastaminen... (skaala: 1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkisen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollisesti merkittävä ero
edistävät fyysistä hyvinvointiani (kunto, alentunut syke tai verenpaine jne.)	4,2	4,9	4,5	5	***
edistävät psyykkistä/henkistä hyvinvointiani	4,7	5,6	5,1	5	***
parantavat elämänlaatua	4,5	5,3	4,9	5	***
tuottavat lohtua tai viihdytystä arkeeni	4,5	5,5	5,0	5	***
auttavat minua käsittelemään ja ilmaisemaan tunteitani	3,8	4,8	4,2	4	***
edistävät sosiaalisia suhteitani	3,9	4,4	4,1	4	*
lisäävät kiinnostustani kulttuurikokemuksiin	4,2	5,2	4,7	5	***
sivistävät	4,3	5,3	4,8	5	***
lisäävät ymmärrystäni moniarvoisuudesta	4,0	4,7	4,3	5	**
laajentavat maailmankatsomustani	4,3	4,9	4,5	5	**
inspiroivat laajempaan taiteen ja kulttuurin harrastamiseen tai tekemiseen	3,9	4,9	4,3	4	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

3.4. Kunnan kulttuuritarjonnan merkitys ja tyytyväisyys tarjontaan

Yksi suuri kokonaisuus kyselyssä oli oman kotikunnan kulttuuritarjontaan liittyvä kokonaisuus. Vastaajat kokivat, että sekä oman paikkakunnan että oman maakunnan monipuolinen kulttuuritarjonta on tärkeää (taulukko 7). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet kokivat tämän paneeliin osallistuneita selvästi tärkeämpänä ja ryhmien väliltä löytyikin tilastollisesti erittäin merkittävä ero molempien kohtien osalta.

Taulukko 7. Kuinka tärkeänä pidät sitä, että: asuinkunnassasi/maakunnassasi on monipuolista kulttuuritoimintaa ja -palveluja? (1=ei lainkaan tärkeää ... 6=todella tärkeää)

	Paneelidata ka.	Julkisen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollisesti merkittävä ero
Mikkeli	4,5	5,5	5,0	5	***
Etelä-Savo	4,5	5,3	4,8	5	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Molemmat vastaajaryhmät kokivat, että Mikkelissä tarvittaisiin lisää avointa kulttuuritilaa kaikkien halukkaiden käyttöön sekä vapaiden tilojen kartoittamista ja tarjoamista kulttuuritoimijoiden käyttöön. Sen sijaan paneelitutkimukseen osallistuneet ja julkiseen kyselyyn vastanneet olivat hyvin eri linjoilla siinä, tarvitaanko Mikkeeliin uusia tiloja kulttuuritoiminnalle. Julkiseen kyselyyn osallistuneista 60 prosenttia oli sitä mieltä, että uusia tiloja tarvitaan, kun taas paneelitutkimukseen osallistuneista ainoastaan vajaa 30 prosenttia koki tarvetta uusille kulttuuritiloille. Vastaajien mukaan tarvetta olisi erityisesti erilaisille/kaikenlaisille kulttuurin harrastajaryhmille ja taiteen tekijöille (ml. harrastajateatteri, ilma-akrobatia, yleiset esiintymistilat ja harrastus- ja/tai työtilat) suunnatuille avoimille matalan kynnyksen monitoimitiloille. Näitä toivottiin kaikkiaan 25 avoimessa vastauksessa. Näistä kolmessa esitettiin, että tilojen toteuttamisessa voitaisiin hyödyntää olemassa olevia tiloja ja rakennuksia. Kahdessa vastauksessa mainittiin myös tarve ammattilaisten työtiloille. Kolme vastaajaa korosti erityisesti lasten ja viisi vanhempien ihmisten harrastustilojen tarvetta.

”Purkukuntoisia tiloja voitaisiin valjastaa taiteelle ennen purkamista, lisäksi tarvitaan yleistä kulttuuritilaa keskustan läheisyydestä.” (J = julkinen lomake)

”Monitoimitiloja vapaille teatteriryhmille, bänditiloja nuorille (ja vanhemmille!), seniorikansalaisille harrastetiloja, vuokrattavia pajatiloja” (J)

”Uutta ajattelua: julkisia ja yksityisiä tiloja voi hyödyntää monipuolisemmin” (J)

”Yhteisöllisiä, omaehtoisen toiminnan mahdollistavia tiloja” (J)

Erilaiset musiikin konsertti- ja/tai treenitilat mainittiin kaikkiaan 12 vastauksessa ja tanssiharrastukselle tarkoitetut tilat seitsemässä vastauksessa.

”Akustiikaltaan ja tunnelmaltaan oikeanlainen keikkapaikka” (J)

Kulttuurilaitosten osalta useissa vastauksissa mainittuja tarpeita olivat taidemuseo tai muut galleriatilat (13). Taidemuseon nykyinen sijainti kauppakeskuksessa selvästi vaati osan mielestä parannusta. Muut museot mainitsi kolme vastaajaa. Teatteritilojen tai niiden nykyaikaistamisen tarpeen toi esiin kahdeksan vastaajaa

”Taidemuseo, jossa avointa ja osallistavaa toimintaa. Myös matalankynnyksen avoimia tiloja erilaiseen yhteisölliseen tekemiseen.” (J)

”Taidemuseo arvoiseensa tilaan. Nyt esim. kokoelmateokset vain varastoissa.” (J)

Taulukko 8. Suhtautuminen kunnan kulttuuritiloihin liittyviin väittämiin

	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
KUNNASSANI TARVITAAN UUSIA TILOJA KULTTUURITOIMINNALLE ***			
Paneeli	27 %	32 %	41 %
Julkinen	60 %	18 %	23 %
Koko aineisto	42 %	25 %	33 %
KUNNASSANI TARVITAAN AVOINTA (MAKSUTONTA) KULTTUURITILAA KAIKKIEN HALUKKAIDEN KÄYTTÖÖN			
Paneeli	73 %	13 %	15 %
Julkinen	71 %	13 %	16 %
Koko aineisto	72 %	13 %	15 %
KUNNASSANI TARVITAAN TYHJEN TAI VAPAIEN TILOJEN KARTOITTAMISTA JA TARJOAMISTA KULTTUURITOIMIJOIDEN KÄYTTÖÖN			
Paneeli	79 %	13 %	8 %
Julkinen	89 %	3 %	9 %
Koko aineisto	83 %	8 %	9 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Mikkeliläisten vastaajat eivät olleet erityisen tyytyväisiä kaupungin nykyiseen kulttuuritarjontaan (taulukko 9). Näiden väittämien osalta paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn vastanneet erosivat jälleen toisistaan. Tällä kertaa paneelitutkimukseen vastanneet kokivat nykyisen tarjonnan ja tilanteen hieman positiivisemmin kuin julkiseen lomakkeeseen vastanneet, jotka siis paneelitutkimuksen osallistujia useammin hyödyntävät kunnan kulttuuritarjontaa. Julkiseen lomakkeeseen vastanneet pitivät kaupungin kulttuurilaitoksia ja tarjontaa tärkeänä, mutta eivät olleet siihen kovin tyytyväisiä. Tarjonnan määrässä, laadussa, sisällössä ja kansainvälisyydessä olisi parantamisen varaa, samoin kuin vaikuttamisen mahdollisuuksissa sekä eri ryhmien osallistumisen mahdollisuuksissa.

Taulukko 9. Mitä mieltä olet kuntasi kulttuuritarjontaa koskevista väittämistä (1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastolli- sesti merkitsevä ero
Kulttuuritarjonta on riittävää	4,4	3,6	4,0	4	***
Kulttuuritarjonnan sisältö vastaa odotuksiani	4,1	3,6	3,9	4	
Kulttuuritarjonnan laatu vastaa odotuksiani	4,2	3,9	4,0	4	
Nykyinen kulttuuritarjonta lisää kuntalaisten hyvinvointia	4,2	4,4	4,3	4	
Kuntalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa kulttuuritarjontaan ja -palveluihin	3,6	3,1	3,4	3	
Osallistuminen kulttuuritarjonnan eri muotoihin on tehty kaikille mahdolliseksi	3,9	3,6	3,8	4	
Kulttuuritarjontaa ei ole suunnattu minulle	3,6	2,9	3,2	3	**
Kunnassani on paljon mahdollisuuksia osallistua kulttuuriaktiviteetteihin	3,9	4,0	3,9	4	
Nykyinen kulttuuritarjonta vaikuttaa positiivisesti kuntamme imagoon	4,0	3,8	3,9	4	
Nykyinen kulttuuritarjonta edesauttaa kuntani kansainvälisyyttä	3,8	3,1	3,4	3	**
Kulttuurilaitostemme (kunnalliset museot, teatterit, orkesteri jne.) tarjonta on minulle tärkeää	4,2	5,0	4,5	5	***
Kunnassani on riittävästi mahdollisuuksia tutustua kansainväliseen kulttuuritarjontaan	3,5	2,7	3,1	3	**
Nykyinen kulttuuritarjonta houkuttelee matkailijoita kuntaamme	3,5	3,1	3,3	3	
Nykyinen kulttuuritarjonta on suunnattu pääosin matkailijoille	2,9	2,3	2,6	2	**

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) määritellään kunnan tehtävät, joita ovat 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä; 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle; 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa; 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen; 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa; 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa; 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Yksi tutkimuksen kysymyksistä mittasi kuntalaisten suhtautumista ja näkemyksiä liittyen oman kunnan kulttuuripolitiikkaan ja kulttuurin merkitykseen kunnassa yleisesti. Osa patteriston väittämistä liittyi edellä mainittuihin lakisääteisiin kunnan kulttuuritoimintoihin. Yleisesti ottaen kyselyyn vastanneet mikkeliiläiset näkivät kunnan kulttuuritoiminnan melko tärkeänä asiana, julkiseen lomakkeeseen vastanneet vielä keskimäärin paljon tärkeämpänä kuin paneelitutkimukseen vastanneet (taulukko 10). Julkiseen lomakkeeseen vastanneet olivat esimerkiksi hyvin vahvasti sitä mieltä, että kulttuuripalveluiden määrärahoista ei ole enää varaa leikata ja että eri kulttuurin muotoihin sekä kulttuuritoimintaan yleisesti ottaen tulisi panostaa. Sekä paneelikyselyyn että julkiseen kyselyyn vastanneet näkivät taide-, kulttuuri- ja luovat alat tärkeinä tai melko tärkeinä sekä Mikkelin elinvoiman että vetovoiman näkökulmasta. Useimpien väittämien osalta paneelitutkimukseen ja julkiseen lomakkeeseen vastanneiden välillä oli löydettävissä tilastollisesti melkein merkittävä tai erittäin merkitsevä ero, vaikka vastaukset olivatkin samansuuntaisia.

Taulukko 10. Mitä mieltä olet seuraavista kuntasi kulttuuripolitiikkaan ja kulttuurin merkitykseen liittyvistä väittämistä (1=täysin eri mieltä ... 6=täysin samaa mieltä)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises ti merkitsevä ero
On tärkeää, että julkisissa rakennushankkeissa käytetään rahaa noin prosentti kustannuksista taiteeseen	4,3	5,2	4,7	5	***
Osa alueemme sosiaali- ja terveyspalveluiden budjetista tulisi ohjata kulttuuripalveluihin ja -toimintaan	3,7	4,9	4,3	5	***
Yhdistyksillä tulisi olla merkittävämpi osuus kulttuuripalvelujen tuottamisessa	4,5	4,4	4,5	5	
Kuntani olisi tuettava monipuolisesti eri kulttuurimuotoja / erilaisia kulttuurin harrastamisen muotoja	4,4	5,1	4,7	5	***
Kuntani tulisi tukea taiteen ja kulttuurin ammattilaisten työllistymistä	4,2	4,7	4,4	5	*
Kulttuuripalveluiden määrärahoja voidaan leikata	3,4	1,8	2,6	2	***
Taide-, kulttuuri- ja luovat alat ovat tärkeitä oman kuntani elinvoimalle	4,2	5,3	4,7	5	***
Taide-, kulttuuri- ja luovat alat ovat tärkeitä oman kuntani vetovoimalle	4,3	5,3	4,8	5	***

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Mikkelin kulttuuritarjonta koettiin hyvin tärkeäksi molempien vastaajaryhmien mielestä, vaikka joitakin tilastollisia eroja ryhmien väliltä löytyikin. Julkiseen kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuritarjontaa ja -palveluita kautta linjan tärkeämpinä kuin paneelitutkimuksen vastanneet. Palveluiden tärkeyttä kysyttäessä kaikkien muuttujien osalta oli löydettävissä tilastollisesti merkittävä ero vastaajaryhmien väliltä. Tyytyväisyyden suhteen vastaajien välillä oli vähemmän eroja. Tilastollisesti merkittävä ero löytyi ainoastaan

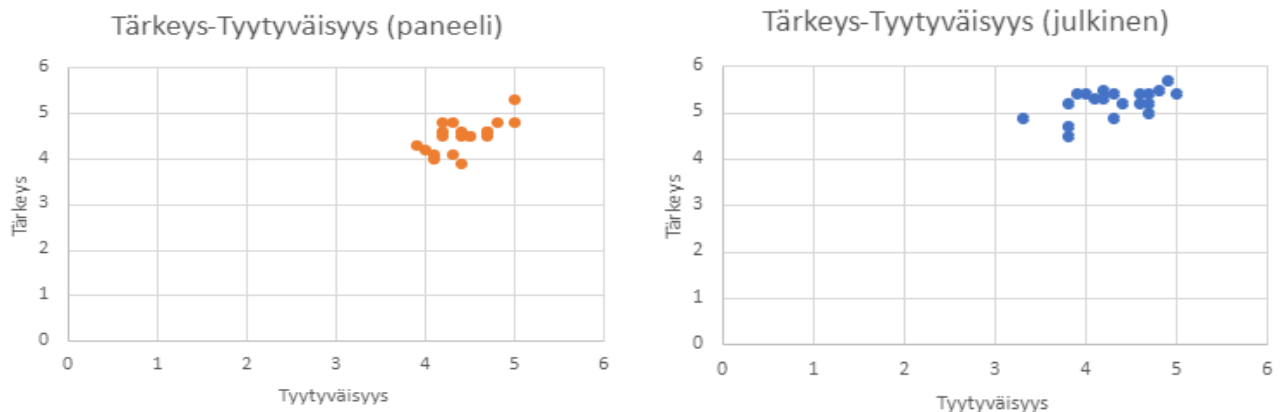
kolmen palvelun osalta. Kirjasto, elokuvateatterit, lapsille ja nuorille suunnatut kulttuurimahdollisuudet ja -tapahtumat, elokuvateatterit, kansalaisopistot, teatterit sekä matalan kynnyksen tai ilmaiset katu- ja kaupunkitapahtumat kansalaisopistot koettiin tärkeimmiksi kulttuuripalveluiksi. Tyytyväisimpiä oltiin puolestaan elokuvateattereihin, kirjastoon ja kansalaisopistoon.

Taulukko 11. Kuinka tärkeänä näet kuntasi kulttuuripalvelut ja -tarjonnan ja kuinka tyytyväinen olet siihen? (tärkeys skaala: 1=en lainkaan tärkeänä ... 6=todella tärkeänä; tyytyväisyys skaala: 1=todella tyytymätön ... 6=todella tyytyväinen, keskiarvossa ei ole huomioitu vaihtoehtoa en osaa sanoa / paikkakunnallani ei ole ko. palvelua)

	Paneeli- data tärkeys	Julkinen lomake tärkeys	Koko aineiston ka. tärkeys	Paneeli- data tyyty- väisyys	Julkinen lomake tyyty- väisyys	Koko aineiston ka. tyyty- väisyys
Kirjasto	5,3	5,7	5,5***	5,0	4,9	4,9
Elokuvateatterit	4,8	5,4	5,1**	5,0	5,0	5,0
Kansalaisopisto, jossa voi harrastaa taidetta ja kulttuuritoimintaa	4,8	5,5	5,1***	4,8	4,8	4,8
Järjestöt/yhdistykset, jotka tarjoavat mahdollisuuden harrastaa taidetta/kulttuuria	4,6	5,4	4,9***	4,4	4,3	4,4
Vapaan kentän kulttuuritila / yhteisöllinen tapahtumapaikka	4,2	4,9	4,5**	4,0	3,3	3,8*
Festivaalit	4,3	4,7	4,5*	3,9	3,8	3,9
Kulttuuritapahtumat	4,5	5,3	4,9***	4,4	4,2	4,3
Teatterit	4,6	5,4	5,0***	4,7	4,7	4,7
Konserttitalo	4,5	5,2	4,8***	4,7	4,7	4,7
Klassisen musiikin konsertit	3,9	5,0	4,4***	4,4	4,7	4,5
Kevyen musiikin konsertit	4,6	5,2	4,9***	4,2	3,8	4,0
Esittävän taiteen esitykset	4,1	4,5	4,3*	4,3	3,8	4,1*
Taidemuseo	4,5	5,3	4,9***	4,5	4,1	4,3*
Muut museot	4,6	5,2	4,9***	4,7	4,6	4,7
Taidegalleria	4,0	4,9	4,4***	4,1	4,3	4,2
Julkinen taide	4,5	5,4	4,9***	4,2	4,0	4,1
Kuoro, orkesteri tai teatteri, johon voi osallistua harrastajana	4,1	5,2	4,6***	4,1	4,4	4,2
Musiikki- tai taidekoulu / taiteen perusopetus	4,5	5,4	4,9***	4,5	4,6	4,6
Lapsille ja nuorille suunnatut kulttuurimahdollisuudet ja tapahtumat	4,8	5,5	5,1***	4,3	4,2	4,2
Ilmaiset tai matalan kynnyksen katu- ja kaupunkitapahtumat	4,8	5,4	5,0**	4,2	3,9	4,0

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Alla olevassa kuvassa 1 on esitetty sekä paneelitutkimukseen että julkiseen kyselyyn vastanneiden osalta nelikenttänä kulttuuripalveluiden tärkeyden ja tyytyväisyyden suhde. Kuvassa oikeassa yläkulmassa on kulttuuritarjonta, joka on vastaajien mielestä tärkeää, mutta johon he ovat myös tyytyväisiä. Oikeassa alakulmassa olisivat palvelut, jotka eivät ole kovin tärkeitä, mutta joihin ollaan tyytyväisiä. Vasemmassa yläkulmassa olisivat palvelut, jotka ovat tärkeitä, mutta joihin ei olla tyytyväisiä. Nämä ovat niitä palveluita, joiden kehittämiseen kannattaa erityisesti keskittyä. Vastaavasti vasemmassa alakulmassa olisivat palvelut, jotka eivät ole tärkeitä, ja joihin ei olla tyytyväisiä. Mikkelin osalta kaikki kulttuuritarjonta sijoittuu oikeaan yläkulmaan, mikä merkitsee sitä, että kulttuuritarjonnan osalta kaupungissa ei ole suurta huolta tyytyväisyyden näkökulmasta.

Kuva 1. Kulttuuritarjonnan/-palveluiden tärkeyden ja tyytyväisyyden suhde

Vastaajilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on parasta Mikkelin kulttuuripalveluissa ja -tarjonnassa (vastauksia yhteensä 96, joista 41 paneelista ja 55 julkisesta kyselystä) sekä mikä on ollut heille merkityksellisin tai mieleenpainuvuin kulttuuri- tai taidekokemuksensa, jonka he ovat Mikkeliissä kokeneet (vastauksia yhteensä 99, joista 39 paneelista ja 60 julkisesta kyselystä). Kaikista eniten vastaajat kiittelivät Mikkelin monipuolista ja hyvin kaikkien saavutettavissa olevaa kulttuuritarjontaa (33 vastausta). Näiden lisäksi kaikkiaan 22 vastauksessa mainittiin kirjasto ja/tai kansalais- ja musiikkiopiston hyvä tarjonta ja neljässä elokuvateattereiden tarjonta. Erityisesti lasten ja nuorten huomioiminen sai kiitosta seitsemältä vastaajalta.

”Vahva painotus lapsiin eli ilmeisesti sillä pyritään houkuttelemaan lapsiperheitä kaupunkiin?” (J)

”Monipuolista ohjelmistoa tuottava orkesteri (joka jalkautuu myös mm. päivähoitoon ja vanhainkoteihin), kulttuuritarjonnan riittävä monipuolisuus” (J)

”Monet kohteet ovat lähellä. Helppo päästä niihin.” (P=paneelitutkimus)

Kulttuurilaitoksista eniten kiitosta saivat teatteri (16 vastausta), museot (16) ja kaupunginorkesteri/klassisen musiikin tarjonta (10). Konserttitalo Mikaeli mainittiin kuudessa vastauksessa.

”Tiedekeskus Muisti sekä yksityiset live-musiikkitapahtumat kaupungin ravintoloissa ja muissa yksityisissä tiloissa, ulkomaiset esiintyjät Mikaelissa.” (J)

”Klassisen musiikin tarjonta on hyvää, kuulijoita mahtuisi enemmänkin. Musiikkijuhlat hyvä peruste. Pari hyvää erikoismuseota - valokuvakeskuksen tarjonta on hyvä, ja Muisti toi hyvän

lisän tarjontaan. Elokuvarajonta ok. Kirjasto samoin. Teatteritarjonta ok, näyttämöpäivät hyvä lisä.” (J)

Alueen innostuneita ja asialleen omistautuneita kulttuurintuottajia kiiteltiin kaikkiaan 11 vastauksessa. Lisäksi vastauksissa lueteltiin yksittäisiä tapahtumia, kuten Työväen näyttämöpäivät, Museoiden yö, Illumio valotapahtuma, Musiikkipäivät ja Otavan Jazz (11 vastausta).

”Yhdessä tekeminen. Tekijät tuntevat toisensa ja ovat valmiita poikkitaiteelliseen yhteistyöhön.” (J)

”Monet oman alansa innostuneet ja sitoutuneet kulttuurin tuottajat tai tarkennan taiteilijat, tekijät itse, jotka tekevät työtään intohimolla vaikeuksista huolimatta. Suurin haitta on tietysti viimeisen kahden vuoden ajan ollut korona.” (P)

Puutteena koettiin, että Mikkelistä ei löydy Savonlinnan kulttuurikellarin kaltaista poikkitaiteellista, matalan kynnyksen vapaan kentän tilaa. Esteettömyys toivottiin huomioitavan paremmin kulttuuritarjonnassa.

Eniten mainintoja mieleenpainuvimpana kulttuuri- tai taidekokemuksena sai Illumio-valotapahtuma (25 vastausta). Muista yksittäisistä taide, kulttuuri, tori- ja kaupunkitapahtumista mainittiin Rapu ja muikku - tapahtuma (3 vastausta) ja MAD Weekend (4) sekä yksittäisinä mainintoina muun muassa markkinat, torikahvilat, Pride-kulkue, saunakylä torilla, Hulivilikarnevaalit, poikkitaiteellinen kulttuurisuunnistus ja jalkapallon EM-kisat jättiscreenillä.

”Olen tykännyt yllättävistä pikkujutuista, kuten spontaanisti syntyneistä laajamittaisista ihmiskohtauksista EM-jalkapallon jättiscreenien ääressä Mikkelipuistossa, tai Otavassa järjestetystä jazzfestareista.” (J)

”Vaikea sanoa yhtä...ehkä kansainväliset huippujutut kuten musiikkijuhlat/Jurassicrock sekä myös pienet ja sievät taidetapahtumat kuten puisto/katu/valotaidetapahtumat, jotka ovat ns. matalankynnyksen ilmaisia tapahtumia.” (J)

Musiikkitarjonnan osalta erilaisia kevyen musiikin konsertteja tai tapahtumia muisteltiin 15 vastauksessa ja klassisen musiikin konsertteja 11 vastauksessa. Kahdeksassa vastauksessa mainittiin jokin muu musiikkiesitys (esim. kirkkokonsertti) tai ei määritelty tarkemmin, millaisesta konsertista on kyse. Lisäksi erityisesti konserttitalo Mikaelin konsertit tai balettiesitykset koettiin mieleenpainuviksi (8 vastausta).

”Mariinskin konsertit, teatteriesitykset, baletti, MAD design week, taidenäyttelyt.” (J)

Museot, erityisesti Jalkaväkimuseo ja Sodan ja Rauhan keskus Muisti sekä niihin liittyvät tapahtumat olivat mieleenpainuvimpia kaikkiaan 16 vastaajalle.

”Sodan ja rauhan keskus Muisti oli vaikutta. Työväen näyttämöpäivät, Mikkelin teatteri & kesäteatteri” (J)

Jonkin teatteriesityksen tai teatterin yleensä koki merkityksellisimmäksi kaikkiaan 25 vastaajaa. Näistä kuusi vastaajaa mainitsi erityisesti Työväen Näyttämöpäivät.

”Useat teatteriesitykset ja ulkokonsertit. Valotapahtumat. Omat harrastukset. Vaikea valita.” (J)

”Aikaisemmin olleet rock-tapahtumat ja -festivaalit, Saimaa Blues, Nykyisin Työvään näyttämöpäivät ja tietysti elokuvat hienoissa teattereissamme.” (J)

3.5. Kulttuuritarjonnan käyttö

Oman kaupungin kulttuuritarjonnasta ja -palveluista käytetyimpiä viimeisen 24 kuukauden aikana ovat olleet kirjasto, kulttuurihistorialliset tai kulttuuriperintöön liittyvät kohteet, elokuvateatterit sekä katu- ja kaupunkitapahtumat (taulukko 12). Julkiseen kyselyyn vastanneet ovat olleet keskimäärin aktiivisempia kulttuurin kuluttajia kuin paneelitutkimukseen osallistuneet kaikkien muiden kulttuuripalveluiden paitsi sirkuksen/performanssien osalta. Vastajat jakautuivat muutenkin vahvasti kulttuuripalveluiden kuluttamisen suhteen. Jopa 50–70 prosenttia vastaajista ei ole käyttänyt osaa palveluista kertaakaan 24 kuukauden aikana, mutta pieni ryhmä vastaajista on käyttänyt samoja palveluita useita kertoja kahden vuoden aikana.

Taulukko 12. Kuinka usein olet käynyt erilaisissa oman kuntasi kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa (osallistujana/katsojana) viimeisen 24 kk aikana vapaa-ajallasi?

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastolli- sesti merkitse- vä ero
KIRJASTO						*
Paneeli	13 %	14 %	32 %	40 %	2 %	
Julkinen	10 %	4 %	29 %	58 %	0 %	
Koko aineisto	11 %	9 %	30 %	48 %	1 %	
KULTTUURIHISTORIALLISET/KULTTUURIPERINTÖÖN LIITTYVÄT KOHTEET						***
Paneeli	25 %	32 %	27 %	10 %	6 %	
Julkinen	9 %	16 %	48 %	24 %	4 %	
Koko aineisto	18 %	25 %	37 %	16 %	5 %	
ELOKUVATEATTERI						
Paneeli	37 %	17 %	22 %	22 %	2 %	
Julkinen	23 %	13 %	46 %	19 %	0 %	
Koko aineisto	30 %	15 %	33 %	21 %	1 %	
TEATTERI / KESÄTEATTERI						
Paneeli	43 %	20 %	22 %	7 %	7 %	
Julkinen	26 %	21 %	43 %	10 %	0 %	
Koko aineisto	35 %	21 %	31 %	9 %	4 %	

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastollisesti merkitsevä ero
TANSSIESITYKSET						
Paneeli	73 %	12 %	8 %	2 %	5 %	
Julkinen	69 %	11 %	14 %	3 %	4 %	
Koko aineisto	71 %	11 %	11 %	2 %	5 %	
KLASSISEN MUSIIKIN KONSERTIT						

Paneeli	75 %	10 %	8 %	5 %	2 %	
Julkinen	46 %	18 %	23 %	13 %	1 %	
Koko aineisto	62 %	13 %	15 %	9 %	2 %	
LASTENMUSIIKIN KONSERTIT						
Paneeli	76 %	7 %	12 %	3 %	2 %	
Julkinen	71 %	14 %	10 %	5 %	0 %	
Koko aineisto	74 %	10 %	11 %	4 %	1 %	
MUUT KONSERTIT						
						*
Paneeli	48 %	20 %	18 %	8 %	5 %	
Julkinen	30 %	23 %	35 %	8 %	5 %	
Koko aineisto	40 %	21 %	26 %	8 %	5 %	
TAIDENÄYTTELYT / TAIDEMUSEOT						

Paneeli	46 %	26 %	17 %	4 %	6 %	
Julkinen	20 %	19 %	43 %	16 %	3 %	
Koko aineisto	34 %	23 %	29 %	10 %	5 %	
MUUT MUSEOT						
						*
Paneeli	46 %	21 %	17 %	6 %	10 %	
Julkinen	24 %	26 %	41 %	6 %	3 %	
Koko aineisto	36 %	23 %	28 %	6 %	6 %	
OOPERAT / OPERETIT / MUSIKAALIT						
Paneeli	78 %	7 %	5 %	4 %	5 %	
Julkinen	70 %	11 %	8 %	1 %	10 %	
Koko aineisto	74 %	9 %	6 %	3 %	7 %	
SIRKUS / PERFORMANSSIT						
Paneeli	78 %	4 %	11 %	3 %	4 %	
Julkinen	85 %	11 %	1 %	0 %	3 %	
Koko aineisto	81 %	7 %	6 %	2 %	3 %	

	En kertaakaan	1 kerran	2-5 kertaa	6 kertaa tai enemmän	Olen käyttänyt palvelua vain oman kuntani ulkopuolella	Tilastollisesti merkitsevä ero
MUSIIKKITAPAHTUMAT TAI -FESTIVAALIT						
Paneeli	53 %	25 %	17 %	1 %	4 %	
Julkinen	40 %	34 %	19 %	4 %	4 %	
Koko aineisto	47 %	29 %	18 %	2 %	4 %	
MUUT KULTTUURITAPAHTUMAT						
Paneeli	52 %	20 %	22 %	4 %	2 %	
Julkinen	33 %	33 %	30 %	4 %	1 %	
Koko aineisto	43 %	26 %	26 %	4 %	2 %	
KATU- JA KAUPUNKITAPAHTUMAT						
Paneeli	33 %	35 %	24 %	6 %	2 %	
Julkinen	33 %	33 %	26 %	8 %	1 %	
Koko aineisto	33 %	34 %	25 %	7 %	2 %	
LASTEN TAPAHTUMAT						
Paneeli	78 %	5 %	13 %	3 %	1 %	
Julkinen	68 %	13 %	13 %	8 %	0 %	
Koko aineisto	73 %	9 %	13 %	5 %	1 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Taulukon 12 mukaista tulosta kulttuurin kuluttamisesta ei voi hyödyntää yleistämään kulttuuripalveluiden käyttöä normaalioloissa, sillä vastaukset olisivat varmasti olleet toisenlaiset, ellei tähän 24 kuukauden ajanjaksoon olisi mahtunut 1,5 vuotta elämistä koronaviruspandemian varjossa. Taulukon 13 vastauksista onkin nähtävissä, että koronaviruspandemia on ollut yksi selvimmistä syistä siihen, miksi kulttuuritarjontaa ei ole hyödynnetty jonkin palvelun osalta. Muita yleisimpiä syitä palveluiden käyttämättä jättämiselle ovat olleet se, että palvelu tai sen sisältö ei kiinnosta itseä, ajan tai rahan puute sekä oman elämäntilanteen muutos.

Taulukko 13. Jos vastasit johonkin kysymyksen 15 kohtaan "en kertaakaan", miksi et osallistunut kyseiseen toimintaan 24 kk ajanjaksolla? Valitse kaikki itseäsi koskevat syyt

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista, N=88	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista, N=76	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista, N=164	Tilastollisesti merkittävä ero
Koronaviruspandemian vuoksi	55 %	71 %	62 %	*
Minulla ei ollut varaa osallistua	22 %	9 %	16 %	*
Minulla ei ollut aikaa osallistua	23 %	20 %	21 %	
Elämäntilanteen tai elämäntilanteen muutoksen vuoksi	16 %	17 %	17 %	
Minulla oli vaikeuksia päästä tapahtumapaikoille (liian kaukana, huonot tai puuttuvat kulkuyhteydet, auton puute)	14 %	12 %	13 %	
Esteettömyyttä ei ollut huomioitu	5 %	1 %	3 %	
Minulla ei ollut seuraa, enkä halunnut/voinut/kyennyt menemään yksin	17 %	11 %	14 %	
Osallistuminen tuntui liian vaivalloiselta	10 %	8 %	9 %	
Osallistuminen ei ole mahdollista asuinpaikkakunnallani	7 %	17 %	12 %	*
Minulla ei ollut tarpeeksi tietoa tai tiedon saaminen oli liian vaikeaa	14 %	12 %	13 %	
Minua ei kiinnostanut ko. toiminta / tapahtuma	56 %	59 %	57 %	
Muu syy, mikä	3 %	15 %	9 %	*

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Koronaviruspandemian vaikutusta erikseen kysyttäessä kävi ilmi, että pandemia on selvästi vähentänyt paljon myös mikkeliäisten käyntejä kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa (taulukko 14). Erytisen suurta vaikutus on ollut julkiseen kyselyyn vastanneiden keskuudessa, jotka normaalioloissa ovat kulttuurin aktiivisia kuluttajia. Vastaajaryhmien väliltä oli löydettävissä tilastollisesti erittäin merkittävä ero tämän kysymyksen osalta.

Taulukko 14. Kuinka koronaviruspandemia on vaikuttanut käynteihisi kulttuurikohteissa ja -tilaisuuksissa

*** (til. erittäin merkittävä ero)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Vähentänyt paljon	41 %	64 %	51 %
Vähentänyt jonkin verran	23 %	29 %	26 %
Ei vaikutusta	32 %	8 %	21 %
Lisännyt jonkin verran	3 %	0 %	2 %
Lisännyt paljon	1 %	0 %	1 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Koronaviruspandemia on kuitenkin tarjonnut mahdollisuuksia uudenlaisen kulttuurin kuluttamisen muodolle, virtuaalisille kulttuuripalveluille ja -tarjonnalle. Kuten taulukosta 15 on nähtävissä, virtuaalista kulttuuritarjontaa on ainakin kokeillut keskimäärin noin puolet vastaajista. Noin puolet vastaajista on myös tulevaisuudessa valmis käyttämään jossain määrin myös virtuaalista kulttuuritarjontaa.

Taulukko 15. Virtuaalisen kulttuuritarjonnan käyttö nyt ja tulevaisuudessa

	Kyllä, paljon	Kyllä jonkin verran	En lainkaan	En osaa sanoa
OLETKO KÄYTTÄNYT/OSALLISTUNUT/ HYÖDYNTÄNYT VIRTUAALISTA KULTTUURITARJONTAA KORONAN AIKANA? ***				
Paneeli	0 %	43 %	52 %	5 %
Julkinen	9 %	64 %	26 %	1 %
Koko aineisto	4 %	53 %	40 %	3 %
TULETKO JATKOSSA HYÖDYNTÄMÄÄN VIRTUAALISTA KULTTUURITARJONTAA?				
Paneeli	2 %	43 %	24 %	31 %
Julkinen	4 %	51 %	23 %	23 %
Koko aineisto	3 %	47 %	23 %	27 %

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

Kulttuuripalveluiden käyttöön on eniten vaikutusta itseä kiinnostavalla sisällöllä, sisällön laadukkuudella, aukioloajoilla, palveluiden sijainnilla ja itsellä käytettävissä olevalla ajalla (taulukko 16). Paneelitutkimukseen vastanneet olivat hieman herkempiä hinnan vaikutukselle ja muille palvelun perusominaisuuksille, kuten sijainnille ja aukioloajoille. Myös hyvinvointinäkökulma oli paneelitutkimukseen osallistuneille hieman tärkeämpää kuin julkiseen lomakkeeseen vastanneille. Muina vaikuttavina tekijöinä mainittiin esimerkiksi lippujen varaamisen ja ostamisen helppous, sisällön merkityksellisyys sekä koronapassin käyttöönotto.

Taulukko 16. Mitkä tekijät vaikuttavat kulttuuripalveluiden käyttöösi? (1=ei lainkaan ... 6=todella paljon)

	Paneelidata ka.	Julkinen lomake ka.	Koko aineiston ka.	Koko aineiston mediaani	Tilastollises ti merkitsevä ero
Hinta	4,4	3,6	4,1	4	**
Itseä kiinnostava sisältö	5,4	5,6	5,5	6	
Palvelun sijainti	4,7	4,2	4,5	5	
Palveluiden aukioloaika/ajankohta	4,5	4,4	4,5	5	
Sisällön laadukkuus	4,8	5,3	5,0	5	**
Palveluiden esteettömyys	2,9	2,2	2,6	2	**
Toimivat tilat ja olosuhteet	3,9	3,9	3,9	4	
Toimiva tiedonjako / markkinointi	4,2	4,5	4,3	4	*
Sosiaalinen kanssakäyminen	3,5	3,4	3,5	3	
Itsellä käytettävissä oleva aika	4,4	4,6	4,5	5	
Terveys ja hyvinvointi	4,3	4,1	4,2	4	
Lapsille ja nuorille sopiva sisältö	2,9	2,6	2,8	2	
Työnantajan tuki (esim. kulttuuriseteli)	2,9	3,0	3,0	3	
Jokin muu, mikä	2,7	3,3	2,9	3	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, p<0,05), tilastollisesti merkittävä ero (**, p<0,01) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, p<0,001)

3.6. Kulttuuritarjonnan kehittämistarpeet ja osallisuus

Laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) todetaan, että

”Kunnan asukkailla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan ja sitä koskevan päätöksenteon valmisteluun. Kunnan asukkaiden oikeudesta osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan säädetään kuntalain (410/2015) 22 §:ssä”.

Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin heidän näkemystään kaupungin kulttuuripalvelujen kehittämisen tarpeesta (kaikkiaan 85 vastausta, joista 29 paneelista ja 56 julkisesta kyselystä) ja heidän näkemyksistään, kuinka osallisuutta voitaisiin lisätä. Erilaisten harrastus ja esiintymistilojen lisäämiseen ja kehittämiseen liittyviä tarpeita esitettiin yhdeksässä vastauksessa. Tällaisia tarpeita olivat muun muassa tanssipaikka ja tilat esittäville taiteelle. Tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien tarjonnan lisäämistä toivoi 11 vastaajaa. Näiden lisäksi erityisesti musiikkitarjonnan lisäämistä kaipasi 12 vastaajaa. Vastauksista pääosa koski kevyen musiikin konsertteja.

”Tanssipaikkojen puute, etenkin vanhemmalle väelle ei ole enää edes tanssiravintoloita, saati tanssipaikkoja niin kesä- kuin talviajalle” (P)

”Esittävät taiteet saisivat näkyä monipuolisemmin, yksityisillä toimijoilla tilapulaa ja monipuolisempia liikunta/tanssi harrastusmahdollisuuksia ei tueta riittävästi harrastetilojen osalta.” (J)

”Kaipaisin yhteisöllistä, monipuolista, persoonallisia esityksiä tuottavaa tilaa Mikkeliin. Vrt. Nuijamies, LPR tai Kulttuurikellari, SLN” (J)

"Monipuolistamalla niitä ja laittamalla kulttuuritoimijoiden tilat kuntoon! Tukemalla ammattilaisia, jotka voisivat järjestää erilaista taidetoimintaa. Sähköinen kulttuuripalveluiden asiointi kuntoon esim. tilavarauksien kohdalla ja palveluissa muutenkin." (J)

"Musiikkiklubi, jossa olisi toisenlaista tarjontaa kuin mitä nämä kemmakat ja wiskarit." (J)

"Tanssin, musiikin ja teatterin matalan kynnyksen harrastamiseen pitäisi olla enemmän mahdollisuuksia." (J)

Kulttuuripalvelujen kehittämisen suhteen toivottiin lisää rahaa ja resursseja (7 vastausta). Monet esittivät tarpeita tarkistaa resurssien kohdentamista tai sen suuntaamista enemmän jollekin kuluttajaryhmälle (erityisryhmät, maaseudulla asuvat, vanhukset, nuoret, lapset jne.) (17 vastausta). Erityisesti lapset ja nuoret mainitsi kuusi vastaajaa. Kaikkien saavutettavissa olevien ilmaistapahtumien, matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien ja julkisen taiteen lisäämistä kaipasi 10 vastaajaa. Vastaajat toivat myös esiin tarpeita, jotka liittyivät kulttuuripalvelujen ja -tapahtumien saavutettavuuteen ja niistä tiedottamiseen (6 vastausta).

"Enemmän resursseja ja rahaa niiden toteuttamiseen. Osaajia kyllä löytyy." (P)

"Miettiä painopistealueiden relevanttiutta nykyisellään. Esim. Mikkelin kaupunginorkesterituotos/panos." (P)

"Minusta Mikkelissä on viime vuosina keskitytty liikaa liikunnan ja liikuntapaikkojen tukemiseen kulttuurin varjolla. Aina kyse ei ole rahastakaan, vaan arvoista ja arvostuksesta." (P)

"Rahoituksen tulisi olla pitkäjänteisempää, jotta palveluja voisi kehittää suunnitelmallisesti. Tilaratkaisut eivät vastaa tarvetta." (J)

"Kuntani kulttuuripalveluja ei ole suunnattu ainakaan minulle, vaihtoehtokulttuurin elähdyttämälle mutta "piireihin" kuulumattomalle aikuiselle. Tämä on niin ärsyttävää, että saattaa ihan oikeasti olla tehokas poisjääminen." (J)

"Lisäisin pienituloisten mahdollisuutta päästä kulttuurin pariin, veisin kulttuuripalveluita paremmin mielenterveyspalveluiden asiakkaiden saataville sekä hoivakoteihin" (J)

"Ylisukupolvisia ryhmiä ja osallisuuden mahdollisuuksia" (J)

"Jos saa julkista tukea, pitäisi kulttuuripalvelua tuottaa myös heille, jotka eivät sen pariin pääse (palvelutalot, ikääntyneiden kerrostalo jne.) huomioitava iso kansanosa, joka ei käy teatterissa, konserttitalossa jne." (J)

Kirjastopalvelujen kehittämiseen ja saavutettavuuteen kaikille kiinnitti huomioita seitsemän vastaajaa. Museotoimintaan liittyviä kehittämistarpeita esitettiin kymmenessä vastauksessa. Suurin osa näistä liittyi Taidemuseon puutteellisiin tiloihin. Kolme vastaajaa kiinnitti huomiota kehittää Mikkelin imagoa ja tunnettuutta kulttuuri- ja matkailukaupunkina.

"Taidemuseo sijaitsee ahtaissa väistötiloissa kauppakeskuksessa. Naurettavaa ja häpeällistä!" (J)

Julkiseen kyselyyn vastanneet olivat selvästi innokkaampia osallistumaan ja vaikuttamaan Mikkelin tulevaisuuden kulttuuritarjontaan ja palveluihin (taulukko 17). Mieluisimpia vaikuttamisen tapoja koskevaan kysymykseen vastasivat ainoastaan ne henkilöt, jotka olivat halukkaita vaikuttamaan kulttuuripalveluihin. Tämän vuoksi kyseisen kysymyksen vastaajamäärät ovat muita kysymyksiä pienemmät (taulukko 18). Niiden osalta, jotka haluaisivat vaikuttaa kulttuuripalveluiden kehittämiseen, kaikkein mieluisimpia tapoja olisivat sähköiset asukaskyselyt ja lomakkeet sekä osallistuminen erilaisiin asukas- ja kuulemistilaisuuksiin tai osallistuminen oman harrastustoiminnan kautta. Tämän kysymyksen osalta kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että mieluisimmat vaikuttamisen tavat vaihtelevat osin suuresti paneelitutkimukseen ja julkiseen kyselyyn vastanneiden välillä.

Taulukko 17. Haluaisitko olla vaikuttamassa kuntasi tulevaisuuden kulttuuritarjontaan ja -palveluihin?

** (tilastollisesti merkitsevä ero)	Paneelidata, vastaajista %	Julkinen lomake, vastaajista %	Koko aineisto, vastaajista %
Kyllä	22 %	55 %	37 %
En	43 %	14 %	30 %
En osaa sanoa	35 %	31 %	33 %

Taulukko 18. Jos vastasit kyllä, mitkä olisivat sinulle mieluisimmat vaikuttamisen kanavat? Valitse kaikki itsellesi sopivat tavat.

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista, N=21	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista, N=44	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista, N=65	Tilastollisesti merkitsevä ero
Ottamalla suoraan yhteyttä viranhaltijoihin, kunnan valtuutettuihin ja työntekijöihin	38 %	43 %	42 %	
Vastaamalla sähköisiin asukaskyselyihin	67 %	57 %	60 %	
Täyttämällä sähköisiä palautelomakkeita	62 %	48 %	52 %	
Antamalla palautetta kaupungin kotisivujen kautta	52 %	14 %	26 %	**
Järjestämällä itse kulttuuritoimintaa	29 %	48 %	42 %	
Tekemällä tai allekirjoittamalla adresseja, aloitteita ja vetoamuksia	24 %	11 %	15 %	
Osallistumalla asukas-, keskustelu- tai kuulemistilaisuuksiin (esim. paikallisparlamentit)	38 %	59 %	52 %	
Harrastustoiminnan / -seurojen kautta	62 %	57 %	59 %	
Osallistumalla kunnan osallistuvan budjetoinnin toteutukseen (esimerkiksi äänestämällä, mihin yhteisiin kohteisiin rahaa käytetään)	48 %	55 %	52 %	
Osallistumalla erilaisten valtuustojen, neuvostojen tai asukasyhdistysten toimintaan	52 %	21 %	31 %	*
Osallistumalla muiden yhdistysten toimintaan	43 %	32 %	35 %	
Muulla tavoin, miten	5 %	5 %	5 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Parhaita keinoja lisätä mikkeliäisten osallisuuden tunnetta ja osallistumista kulttuuritarjonnan kehittämiseen olisi vastaajien mukaan kunnan omistamien tilojen luovuttaminen maksutta tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen, lisäämällä vapaa-aikatoimen (ml. kulttuuritoimi) toimintaresursseja, tukemalla kuntalaisten toimintaryhmiä tapahtumien järjestämisessä sekä tukemalla yhdistyksiä niiden toiminnassa yleisemminkin. Toivotuimpia viestinnän kanavia olivat erilaiset verkko- ja sosiaalisen median kanavat.

Taulukko 19. Millä keinoilla kunta mielestäsi parhaiten voisi edistää kuntalaisten osallisuuden tunnetta ja osallistumista kulttuuritarjonnan kehittämiseen? Valitse VIISI parasta keinoa.

	Paneelidata valinnan tehnyt % vastaajista	Julkinen lomake valinnan tehnyt % vastaajista	Koko aineiston valinnan tehnyt % vastaajista	Tilastollisesti merkitsevä ero
Nykyistä avoimemmalla ja monipuolisemmalla tiedottamisella. Missä kanavissa?	20 %	25 %	22 %	
Ottamalla osallistuvan budjetoinnin toimintatavan käyttöön (asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon esim. äänestyksin)	38 %	45 %	41 %	
Kohtaamalla kuntalaisia sekä verkossa että kasvotusten	28 %	34 %	31 %	
Tukemalla yhdistyksiä niiden toiminnassa	51 %	48 %	49 %	
Tukemalla kansalaisten kohtaamisaikojen toimintaa	54 %	36 %	46 %	*
Tukemalla kuntalaisten toimintaryhmiä (esim. yhdistykset, järjestöt) tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämisessä	52 %	59 %	55 %	
Tukemalla asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisääviä hankkeita kaupungin rahoitusosuudella	41 %	33 %	37 %	
Mahdollistamalla kuntalaisten hyväksi tehtävää yhdistysten ja yhteisöjen vapaaehtoistyötä	37 %	36 %	37 %	
Luovuttamalla kunnan omistamia tiloja maksutta tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämiseen	71 %	69 %	70 %	
Lisäämällä vapaa-aikatoimen (nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi) toimintaresursseja	57 %	55 %	56 %	
Tukemalla asukkaiden pienimuotoisia asuin ympäristöjen viihtyvyyttä lisääviä hankkeita	50 %	53 %	51 %	
Muulla tavoin, miten	3 %	9 %	6 %	

tilastollisesti melkein merkittävä ero (*, $p < 0,05$), tilastollisesti merkittävä ero (**, $p < 0,01$) tai tilastollisesti erittäin merkittävä ero (***, $p < 0,001$)

Listan ulkopuolelta muina osallisuuden tunnetta ja osallistumista lisäävinä tapoina mainittiin muun muassa kunnallisveroprosentin laskeminen ("*...jää enemmän rahaa humputteluun*" (J)). Lisäksi mainittiin muun muassa jalkautuminen ihmisten lähelle, XAMKin ja Yliopistokeskuksen kehittämisosaamisen hyödyntäminen ja sopivien toimijoiden kartoittaminen.

4. LOPUKSI

Tämän Saimaa-ilmion toteuttaman kuntien kulttuuritutkimuksen tulosten mukaan Mikkelin kaupungin asukkaat kokevat kaupungissa olevan nykyisen kulttuuritarjonnan melko tärkeänä ja ovat nykyiseen tarjontaan myös kohtalaisen tyytyväisiä. Etenkin erilaiset tapahtumat ja laadukas klassisen musiikin tarjonta ovat jääneet monelle kaupunkilaiselle mieleen mieluisina elämyksinä. Julkiseen kyselyyn vastanneet olivat vastauksissaan hieman kriittisempiä kuin kuluttajapaneelilla kerättyyn kyselyyn vastanneet. Tämä johtunee siitä, että julkisessa jaossa olleeseen lomakkeeseen vastasivat ne henkilöt, joita kulttuuri ja luovat alat kiinnostavat ja jotka kuluttavat kulttuuripalveluita keskimääräistä enemmän. Mikkelin tapauksessa, kuten useimmissa valtakunnallisissa ja kansainvälisissäkin tutkimuksissa, nämä henkilöt ovat useimmiten keski-ikäisiä tai sitä vanhempia korkeasti koulutettuja naisia. Heidän näkemyksensä kuntien kulttuuripalveluita kehitettäessä ovat kuitenkin arvokkaita, sillä heillä on vahvaa oman käden kokemusta nykyisestä tilanteesta. Heidän vastauksiaan tulkittaessa on kuitenkin hyvä muistaa, että he edustavat vain yhtä väestönosaa. Jos kulttuuripalveluiden käyttäjien joukkoa ja osallisuutta halutaan lisätä, on hyvä etsiä vastauksia ns. tavallisten kansalaisten keskuudesta, jota tässä tapauksessa edustaa paremmin paneelitutkimuksella kerätty aineisto.

Vaikka kyselyihin vastanneet olivat tämänhetkiseen tilanteeseen suhteellisen tyytyväisiä, vastaajien selvä viesti oli, että kaupungin kulttuuribudjettia ei ole enää yhtään varaa pienentää. Tällä hetkellä paikkakunnalla tapahtuu paljon myös aktiivisten kulttuurintekijöiden ja hankkeiden toimesta ilman kunnan antamaa rahallista tukea. Tutkimukseen vastanneiden vastauksista nousi esiin myös kehittämisehdotuksia.

Tärkeimpinä kehittämiskohteina nousivat esiin muun muassa seuraavat asiat:

1. Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen

Kaikista kahteen kyselyyn vastanneita yli kolmannes haluaisi vaikuttaa enemmän Mikkelin tulevaisuuden kulttuuripalveluihin ja -tarjontaan. Vastaajille helpoimpia ja mielekkäimpiä osallistumisen tapoja olisivat paitsi erilaiset sähköiset palautekanavat, myös erilaiset kuulemistilaisuudet tai oman harrastustoiminnan kautta vaikuttaminen. Näiden kanavien käyttöä kannattaa tehostaa ja viestiä osallistumisen mahdollisuuksista tehokkaammin. Tärkeää on myös oikeasti kuunnella kuntalaisia, jotta heille myös jää tunne, että heillä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin.

Mikkelillä oli muutamia vuosia sitten palkattuna palvelumuotoilija ja kaupunki oli tällä saralla tuolloin edelläkävijöiden joukossa Suomessa. Tuolloin osallisuuden lisäämiseen ja erilaisiin kokeiluihin oli resursseja. Tällainen resurssi oli osallisuuden kehittämisen ja lisäämisen näkökulmasta hyödyllinen varmasti myös nykyisin. Kaupungin kannattaisi selvittää, löytyisikö tällaiseen toimintaan resursseja esimerkiksi yhteistyössä jonkun muun kunnan, organisaation tai yhdistyksen kanssa.

2. Kulttuurin tilat

Kulttuurin käytössä olevien tilojen osalta esitettiin paljon kehittämiskohteita. Valtaosa julkiseen kyselyyn vastanneista koki, että kuntaan tarvitaan täysin uusia tiloja kulttuurin käyttöön. Paneelitutkimukseen vastanneet eivät sen sijaan uusia tiloja niin usein kaivanneet. Molemmat ryhmät kokivat kuitenkin, että Mikkeliiin tarvitaan avointa kulttuuritilaa kulttuuritoimijoiden ja harrastusryhmien käyttöön sekä tyhjien kulttuurille sopivien tilojen kartoittamista.

Tilakysymykset nousivat esiin myös kehittämiskohteita kysyttäessä. Erityisen ongelmallisena tilakysymyksenä tällä hetkellä nousi esiin taidemuseon nykyinen sijainti ahtaissa kauppakeskuksen

tiloissa. Yksi suurimmista puutteista ja samalla toiveista oli saada Mikkeliin Savonlinnan Kulttuurikellarin ja Lappeenrannan Nuijamiehen kaltainen yhteisöllinen tila kulttuurin käyttöön. Muitakin matalan kynnyksen monipuoliseen toimintaan sopivia tiloja toivottiin kulttuuritoimijoiden käyttöön ja ehdotuksissa mainittiin myös esimerkiksi purkukuntoisten talojen antaminen väliaikaisesti taiteilijoiden käyttöön. Tyhjiin olevien tilojen antaminen kulttuuritoimijoiden käyttöön jopa vain käyttökustannusten hinnalla ja vaikka vain väliaikaisesti, on monessa kulttuuripainotteisessa kunnassa jo yleistä. Tämä kuuluu myös muun muassa Tampere2026 kulttuuripääkaupunkihaun jatkovaiheen toimenpiteisiin (tunnetaan projektinimellä Väli-tila).

Kokeiluja tyhjien tilojen hyödyntämiseksi kulttuurikäytössä on tehty jonkin verran myös Mikkelissä. Tyhjiä tiloja, useimmiten kauppakeskuksissa, on hyödynnetty erityisesti tapahtumien alustoina. Vakiintunutta toimintamallia kaupungissa ei kuitenkaan ole, vaan toiminta on ollut riippuvaista yksittäisten toimijoiden aktiivisuudesta. Toimintaan tarvittaisiin vakiintuneempia ja hyväksi todettuja käytänteitä ja toimintamalleja. Näiden luomisessa voisi hyödyntää Tampereen mallia tai tuoda käytäntöön Saimaa-ilmiö2026 hakukirjassa kuvailtuja Saimaan alueelle sopivia malleja, kuten ”Tilaa kulttuurille” -mallin (The Art of Living 2021, 42).

3. Saavutettavuus

Saavutettavuus laajasti ymmärrettynä nousi esiin myös yhtenä kehittämiskohteena. Erityisenä huolena oli erilaisten kohderyhmien huomioiminen kulttuuripalveluissa niin, että kulttuuritarjontaa olisi tasapuolisesti saavutettavissa erilaisille kohderyhmille (lapset, vanhukset, maaseudulla asuvat, pienituloiset jne.). Myös palveluiden esteettömyyden parantaminen nousi esiin muutamissa vastauksissa. Kulttuuritarjontaa olisikin hyvä tarkastella jatkossa myös edellä mainittujen kohderyhmien näkökulmasta entistä useammin. Tarjontaa voisi esimerkiksi viedä lisää myös taajaman ulkopuolisiin kyliin ja keskuksiin sekä hoivalaitoksiin.

Myös digitaalisuutta lisäämällä kulttuurin saavutettavuutta voitaisiin parantaa tai tehdä se saavutettavaksi sellaisille ryhmille, joilla ei ole mahdollisuutta päästä kulttuurin äärelle. Keinoina tähän voisivat toimia esimerkiksi striimaukset vanhainkoteihin tai muihin hoitolaitoksiin. Noin puolet kyselyyn vastanneista aikoi myös koronaviruspandemian väistyessä hyödyntää jossain määrin virtuaalista kulttuuritarjontaa, joten kehittämispotentiaalia sillä saralla riittää. Myös nykyisten palveluiden näkyväksi tekeminen erilaisissa digitaalisissa markkinointi- ja myyntikanavissa auttaisi lisäämään kulttuuripalveluiden näkyvyyttä.

Jonkin verran saavutettavuuteen liittyviä erilaisia toimintamalleja on jo toteutettu Mikkelissä (esim. konsertit, esitykset, vierailut vanhainkodeissa ja esim. vanhusten kodeissa, striimaukset). Myös osa tapahtumista on koronapandemian myötä tuottanut ja tehnyt kokeiluja hybriditapahtumista (esim. Hulivilikarnevaali ja MAD weekend). Näidenkin osalta toiminta kaipaisi vakiintuneempia käytäntöjä, jotteivät ne jäisi vain kokeilun asteelle. Mikkelissä on käynnistynyt Saimaa-ilmiön oheishanke (spin-off) Mikkelin kulttuurin unelmavuosi (2022), jonka yhtenä tavoitteena on tuoda kulttuuri lähemmäs kaikkia kuntalaisia. Voisiko tämän hankkeen puitteissa pyrkiä luomaan myös pysyvämpiä toimintamalleja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi Mikkelissä?

4. Resurssien lisääminen

Kulttuurin ja luovien alojen kehittämiseen toivottiin lisää resursseja ja toisaalta toivottiin myös, että nykyiset resurssit voitaisiin hyödyntää entistä päämäärätietoisemmin. Kulttuurilta ei ole varaa enää säästää enempää. Kulttuurilta ja luovilta aloilta täytyy saada pois puuhastelun leima ja alkaa nähdä se

elinkeino- ja yritystoimintana. Rahoitukseen toivottiin pitkäjänteisyyttä ja kritisoitiin sitä, että liikuntaa ja liikuntapaikkoja on viime vuosina tuettu kulttuurin varjolla.

5. Kulttuuritarjonnan kansainvälisyys ja kulttuuritarjonta vetovoimatekijänä

Mikkelin kulttuuritarjonnan yhtenä suurimpana heikkoutena nähtiin tällä hetkellä kansainvälisen tarjonnan vähäisyys. Nykyistä kulttuuritarjontaa ei myöskään nähty kovin merkittävänä imagotekijänä tai matkailijoita houkuttelevana tekijänä. Mikkeliin toivottiinkin lisää kansainvälistä kulttuuritarjontaa. Paikkakunnalla on jo nyt hyvin monipuolista kulttuuritarjontaa, joten potentiaalia kulttuurisen imagon vahvemmalle esiin nostamiselle olisi olemassa. Ja voi olla, että paikalliset asukkaat eivät aivan täysin hahmota, mikä kaikki on paikallista kulttuuritarjontaa ja matkailijalle mielenkiintoista kulttuurisisältöä. Jos kaupungilla halutaan olevan kulttuuripainotteinen imago matkailijoiden keskuudessa, kulttuuritarjontaa on hyvä tuoda myös jatkossa vahvasti esiin matkailumarkkinoinnissa luonnon rinnalla.

Mikkeliäiset kyselyyn vastanneet pitivät kulttuuria yleisesti tärkeänä ja ymmärsivät kulttuurin laajemmat merkitykset esimerkiksi kuntalaisten hyvinvoinnille. Tätä samaa ajattelua tarvittaisiin myös lisää kunnan päättäjäille ja virkahenkilöille, jotta ymmärrettäisiin, mihin kaikkeen kulttuuriin sijoitetulla rahalla voidaan vaikuttaa. Mikkelin useiden muiden kuntien tavoin lähivuosina vaikeassa tilanteessa kaupungin budjetoinnissa, kun säästöjä täytyisi saada syntymään. Tämän syksyn aikana uhattuna on ollut muun muassa Mikkelin kaupunginorkesteri. Kulttuuria voidaan kuitenkin hyödyntää muun muassa ennaltaehkäisevässä terveydenhuollon työssä esimerkiksi määräämällä kulttuuriläheteitä tai -reseptejä, joilla on tutkimuksinkin todistetusti vaikutusta heikommassa asemassa olevien kuntalaisten hyvinvointiin. Näin voidaan mahdollisesti säästää myös muissa sote-kuluissa. Toisaalta tarvittaisiin myös ymmärrystä siitä, että kulttuuri ja luovat alat ovat siinä missä muutkin elinkeino ja toimiala, jota ei voi tehdä hyväntekeväisyytenä ja talkootyönä. Kulttuuria ja luovia aloja ei voi myöskään alistaa muiden toimialojen alle vaan se toimii omana arvokkaana toimialanaan muiden alojen rinnalla esimerkiksi luoden arvokkaita sisältöjä matkailijoille, yritysten työhyvinvointipäiviin ja kokouksiin tai erilaisiin tapahtumiin ja koulutuksiin.

Lähteet

Honkala, N. & Laitinen, L. (2017). Näkökulmia taiteen ja kulttuurin tutkituista vaikutuksista. Sitra. Ladattavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-vaikutuksiin/>

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019. Ladattavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190166>

Ruokolainen, O., Sokka, S., Kurlin, A. & Tohmo, T. (2019). Taide- ja kulttuurilaitokset osana Jyväskylän kehitystä ja hyvinvointia. Cuporen julkaisuja 56. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Ladattavissa: <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/taide-ja-kulttuurilaitokset-osana-jyvaeskylaen-kehitystae-ja-hyvinvointia>

Tilastokeskus (2021). Kulttuuritilaston taulukkopalvelu. Ladattavissa: https://pxhopea2.stat.fi/sahkoiset_julkaisut/kulttuuritilasto/html/suom0000.htm

The Art of Living. Saimaa-ilmiö2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkihaun hakukirja. Ladattavissa: <https://www.saimaailmio2026.fi/hakukirja>

TNS Gallup & Suomen kulttuurirahasto (2013). Suomalaisten näkemykset kulttuurista 2013. Ladattavissa: <https://skr.fi/serve/suomalaisten-nakemykset-kulttuurista-tsn-gallup-2013>

Virolainen, J. (2015). Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuurin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen. Cuporen julkaisuja 26. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. Ladattavissa: <https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/jutta-virolainen-kulttuuriosallistumisen-muuttuvat-merkitykset>